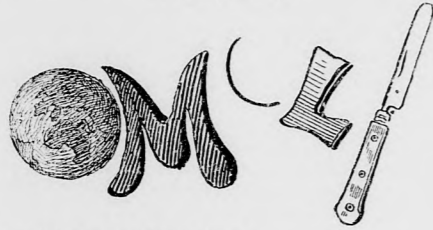

Mértani kérdés:

Valamely A test 20 méternyi sebességgel mozog egyenes irányban, 8 perc múlva B test az elsőnek irányában 50 méternyi sebességgel indul el egy az első test kiindulási pontja mögött 50 méternyi távolságban lévő álláspontból: Mennyi idő múlva éri el B test A-t?

Képrejtvény.

Megfejtési határidő május 7.

A 16. számban közölt fejtő kérdések megfejtése:

Számítási kérdés: 7, 12, 17 vagy 17, 12, 7. Földrajzi kérdés: Achal-Teke, a turkománok egyik fő törzse. Történelmi kérdés: Achilles. Természettudományi kérdés: Bibicz (vanellus) a gázlók rendjébe és a lilék családjába tartozik. Képrejtvény: Mindenki a maga ajtaja előtt seperjen.

Helyesen fejtették meg: König Dénes, Róth Béla, Krepelka Ferencz, Stein Pál, Malártsik György, Bleszits Ferencz, Lányi János, Schmid Károly, Kirchner Gyula, Czizler Béla, Aliquander Ödön, Granitz Géza, Weisz Ernő, Rosenberg Miksa, Mikó József, Denk Gusztáv, Hajós Jenő, Lichtenstern Béla, Farkas József, Wanka Károly, Körtvélyessy Zoltán és Dezső, Fetter Kálmán és Kornél, Puskás Endre, Ladányi Dezső, Zahoranetz Ödön, Gárdonyi Ernő, Reiser Sándor, Teesz Lajos, Vermes Pál, Toldy Elemér, Gábrriel Ferencz, Szadnik Sándor, Milotay István, André János, Berger Mór, Baum József, Bruck Dezső, Kelemen Imre, Szabó József, Böhm Gyula, Schaffer Imre és Emil, Palatinus József, Wessely Imre, Lukhaub Gyula, Kepes Olivér, Krumm Ödön, Tronner Rezső, Kinsky Jenő, Batori Oszkár, Farkas Tivadar, Tarsay Gyula, Weisz Hugó, Grossmann Oszkár, Bogdán Ernő, Ráth Kálmán, Tenner Pál, Horváth Dezső, Szécskay Árpád és Dezső, Péter Károly, Halmi Gyula, Bohrandt Lajos, Princz Sándor, Szeremley Cs. Lóránd, Lányi Rudolf, Hodács Ágost, Giezey Lajos, Hübner János, Herter Ádám, Nikolényi István, Pataky Lajos, Grosz Gyula, Rutsek Ágoston, Laban Antal, Osztrovszky József és Antal, Kokesch Sándor, Török Andor, Gstettner Henrik, Fiedler Kálmán, Gretzmacher Jenő, Kovács Lajos, Maléter Ernő, Fischer Ernő, Kereszt-szeghy Sándor, Görög Zoltán, Beck István és Pál, Pinter Miksa, Gáyer Gyula, Wollner Ernő, Bárdos Brunó, Balog Imre, Farnasy Antal, Baum Miklós, Fortvingler S.

A kitűzött könyvjutalmat: «Emlékkönyv a magyar tanárok görög tanulmányújáról», Lányi János főgimn. VII. oszt. tanuló nyerte el Lugoson.

SZERKESZTŐI TELEFON.

Cs. L. Elfogadjuk. — 1451. sz. előfizető. 1. Legfeljebb év vége felé kaphat. 2. Sajnos, olyan helyet nem tudunk. Kereskedelmi iskoláknál nem nyílik oly könnyen módja az önfentartásnak, mint másutt. Egyébként is egy 15 éves ifjú még gyermek ahhoz, hogy a nagyvárosban minden otthonról való segedelem nélkül existáljon, a mennyiben épen fiatalágánál fogva nehezen kaphat munkát. E tények azonban ne csüggeszszék el, nézzen bátran a jövő elé! — 1581. sz. előfizető. Békés. 1. Annak a költeménynek ezime: «A fogoly

lengyel» és Csengey Gusztáv írta. 2. Forduljon a kiadóhivatalhoz. — 1121. sz. előfizető. Kassa. Felszólamlása fölöttébb türelmetlen hangú, pedig valóban nincs oka és jussa hozzá. Számítalanszor üzentük, hogy rejtvényekkel annyira el vagyunk látva, mikép csak kiváló jót közölhetünk: az öné pedig nem ilyen; lapját viszont ne mi rajtuk, hanem a kiadóhivatalon keresse. Más-korra tehát több mérsékletet! Akkor nem fogja a «feleletet» szót két t-vel írni, mint most tette. — R. S. Vác. Tudósítását szívesen elvárjuk. — R. B. Trencsén. Bátran olvashatja; a portót nem kell fizetni, csak küldje be az árát bélyegeken. — 1610. sz. előfizető. Kassa. Több nem jelenik meg. — K. B. Budapest. A III. évfolyam sem egyes számokban, sem egészben nem kapható. — 26. sz. előfizető. Szeged. A T. L. a szünetekben is minden héten megjelenik. A physikai kísérletek akkor jönnek, hogy az ifjúság rá is érjen experimentálni. — M. J. Nyiregyháza. Az az üzenet nem magának szólt. A tudósítás részletes legyen. — 1958. sz. előfizető. Szeged. Azt csak a kiadóhivatal mondhatná meg. — Kovács Gáspár. Lapunk 13-ik számában részletesen megírtuk. Pályáznunk jul. 1-ig lehet, a kérvényeket a honvédelmi miniszteriumhoz kell intézni. — Sz. J. Szeged. Háláját legjobban kifejezheti az által, ha a T. L.-nak minél több előfizetőt szerez. — D. M. Üdvözet. — 1700. sz. előfizető. Sz. Góthard. Az idén még egy Verne-regényt küldünk. — R. K. Szeged. Semmiféle kedvezményben nem részesül. — H. Gy. Budapest. 1. Horatius teljes magyar fordítása nem kapható. Az ódákat Vajdai József fordította le 1868-ban, Márki József az epistolákat, Barna József az ódákat és satirákat; mint verses fordítás, ez a legjobb. Virág Benedek az egészet lefordította, de fordítása ma már alig használható. 2. Péterfi J. Bánk bánja a «Jules isk. írók Tára»-ban jelent meg 1887-ben. 3. Julius elején. — G. Z. Sz.-fehérvár. Somogyi E. Olasz nyelvtan. ára két frt. Bizonyffy F. Angol szótára darabonként két frt. Kapható a T. L. kiadóhivatalában is a pénz előleges beküldése mellett. — Versenyző. Szabadka. Névtelen kérdésekre nem felelünk. — W. J. Budapest. Már megjelent a 13. számban.

Olecsóságok a deákság számára!

Endrődi Sándor. A kivándorlók 6 kr.
Jókai Mór. Mátyás diák és Bente úr 6 «
— Puskás Kalári. Székely monda 6 «
— Oroszlánhűség. Költői elbeszélés 6 «
Koroda Pál. A pörös jószág 6 «
Mayer Miksa. A világ vége 6 «
Mikszáth Kálmán. Hg. Eszterházy kalandjai 6 «
— Hg. Eszterházy további kalandjai 8 «
— Az ördög orsója 6 «
— Jókai Mór, vagy a komáromi fiú, a ki a világot hódította meg 6 «
— A titokzatos fekete láda 6 «
Rédiger Géza. Kincses Jancsi a juhászbojtár 3 «
Szabó Endre. Hogy jöttek be a magyarok? 6 «
Szathmáry K. A ki a szentjét el nem a'lja 6 «
— Mátyás király és a gonosz kamarás 6 «
— Munkácsi Mihály, vagy hogyan lett az asztalos inasból világhírű festő 6 «
— Balkezi Demeter 3 «
— Rege a tündér-királynőről 3 «
— Kurucz Péter, az istenkáromló 4 «
— Gondos András története 6 «
— Vitéz Hoiubár Venczel 6 «
— Mátyás király udvara 6 «
— Varga János, vagy a kit az Isten megbélyegez 6 «
Törs Kálmán. Egy világhős gyermekora 6 «
Vajda János. A jó egészség 6 «
— Törzsök Jankó, vagy a három erős ember 6 «
Váradi A. A kísértet, v. nem jó a hirtelen harag 6 «

Kaphatók a «Tanulók Lapja» kiadóhivatalában, Budapestben, Egyetem-utca 4. Vidékre is megküldjük, ha az árt a megrendelő levélbe tett levélbélyegeken beküldi.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjusági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁBAK:	SZERKESZTI	SZERKESZTŐSÉG:
Negyed évre --- 1 frt 20 kr.	D: RUPP KORNÉL	Budapest, IX., Soroksári-u. 31.
Fél évre --- 2 frt 40 kr.	főgymnasiai tanár.	KIADÓHIVATAL:
Egész évre --- 4 frt 80 kr.	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.	Budapest, IV., Egyetem-utca 4.
Megjelenik minden vasárnap.		Kéziratokat nem adunk vissza.

SZABAD ELŐADÁSOK.

Néhány évvel ezelőtt önképzőkörünkben a szabad előadást honosítottam meg, abból a czélból, hogy a kör felsőbb osztályú tagjai magukat a szorosabb értelemben vett szónoki előadásban gyakorolhassák. Erős meggyőződésemet ugyanis az, hogy ebben a tanuló nem annyira a rendes tanórák alatt, hanem az önképzőkörben szerezhethet kellő gyakorlatot, mert

1. A körben több idő áll e czélból rendelkezésünkre, mint a leckeórák alatt.

2. A tanulók itt szabadabban mozoghatnak és nem esik minden szó és tett oly szigorú elbírálás alá, a mi szintén hozzájárul a szellem bátrabb szárnypróbálgatásához.

3. Nem leckeóról lévén szó, az önként elvállalt munka önbizalmat kelt.

4. Az előadás itt jóval nagyobb számú (és alsóbb osztályú) tanuló jelenlétében történik.

5. Lelekésedés vezet minden előadót, ez pedig megoldja a nyelvet és a szótalant is ékesen szólóvá teszi.

6. Nemes verseny támad, mely elől az ambitiosus tagok sohasem szoktak elzárkózni. A verseny mindig fokozza az erőket s mi épen ezt tűztük ki célul.

7. Az emelvényen, a szószéken való gyakoribb megjelenés folytán a kör tagok szabadabb mozgást sajátítanak el és megbirkóznak a nyilvános föllépés u. n. lámpalázával.

8. A szabad előadások lelkiismeretes előkészítést követelnek, a mennyiben kudarc nélkül csak így léphet föl valaki a pódiumra. Qui ascendit sine

labore, descendit sine honore — mondja a latin közmondás. Arra, hogy egyesek nem tanulták meg az elszavalandó költeményt, sok eset fordult már elő körünkben; arra azonban, hogy valaki készültség miatt belesült volna a szabad előadásba: még nem tudok esetet.

Abból a köztapasztalatból indulva ki, hogy az előadóképeség sokkal biztosabb fegyvert ad egy fiatal ember kezébe az életküzdelmek arenájában, mint a különben is sokszor kétesbecsű rimfaragás: ajánlom nektek, fiatal barátaim, hogy mennél gyakrabban vállalkozzatok az önképzőkörben szabad előadások tartására. Többet ér ez a próba-verseletésnél s a szavalásnak keresztelt, de nem egyszer csak robotszerű declamásiánál. Gondoljatok ilyenkor arra, hogy költőnek születni kell, szónokká azonban lesz az ember!

Az önképzőköri szabad előadásokhoz igen alkalmas tárgy egy-egy neves írónk, kiváló költőnk stb. életének és munkásságának ismertetése. Az ilyen szabad előadás a kör szavaló ünnepeknek egy pontját alkothatja, melyek nálunk szintén gyakoriak. Legközelebb majd ezekről is szólok.

A választott tétel nyugodt átgondolására és esetleges írásbeli kidolgozására fordítsatok elég időt; ha szükségesnek mutatkozik, forduljatok a körvezető tanár úrhoz segédeszközökért, a ki bizonyára készségesen át fogja nézni munkátokat is, mint a hogy azt én is megteszem. A nyilvános föllépés előtt tartsatok próbaelőadásokat s ha lelkiismeretes munkát végeztetek, biztosítalak benneteket, a siker soha sem fog elmaradni. Sic itur ad astra!

Dr. Sárfly Aladár.

A "CYNTHIA" HAJÓTÖRÖTTJE.

Írták: Jules Verne és André Laurie.

Átdolgozta Gaal Mózes.

19

A kapitány egy árva szóval sem tudott erre felelni. Mit is mondhatott volna? Megfordult és kabinjába sietett.

A veszély, mely az *Alaskát* fenyegette, csak a zavar első pillanatában tűnt fel olyan borzasztónak. Ha a hajó esetleg némi zuzódást szenvedett, közel lévén a szárazföldre, majd kijavítják. Hanem erre esetleg hosszú idő kell. Hátha sem a "Végá"-t, sem O'Donoghán Patrickot nem találhatják meg. Ettől félt Erik.

Azért sietett a kapitányhoz, hogy tanácskozzék a helyzetről, s aztán nyomban munkához fogjanak, hogy a hajót kellemetlen helyzetéből kiszabadítsák.

A mint a kabin felé közeledett, tompa durranás hangzott onnan ki. Az ajtóhoz futott, de ez be volt zárva. Neki feszítette a vállát és betörte.

Marsilas kapitány a padlón hevert és vonaglott. Kezében volt még a füstölgő revolver, melylyel életét kioltotta.

Érezte, hogy ő az oka a hajó zátonyra jutásának, azért röpitett golyót a fejébe. Rögtön meghalt.

Erik a holttestem mellett az orvost és Bredejordot hagyván, sietett fel a fedélzetre, hogy az *Alaska* megmentéséről gondoskodjék.

Útközben találkozott Malárius mesterrel. Nagy ijedten szaladt ki a szobájából. A zaj őt is felriasztotta álmából:

— Mi... mi történt?

— Az történt, kedves mesterem, hogy az *Alaska* szírthez csapódott, a kapitány pedig agyonlötötte magát.

— Oh!... No, fiam, akkor hát vége a mi expedíciónknak.

— Az megint más kérdés, mester — felelé nemes önérzettel Erik — én még élek s utolsó lehelletemig azt mondom: előre!

TIZENNEGYEDIK FEJEZET.

A meghamisított térkép.

Az *Alaska* oly erővel csapódott a szírtekhez, hogy mintegy oda szegeződött, meg sem mozdult. A szirt köré torlódó hullámok vadul csapkódtak, fel az árboczig tornyosodtak, mintha mindenestül el akarták volna nyelni. Egyébként nem sokat árthattak a megfeneklett *Alaskának*. Ha vihar nem támad, bizvást remélhették a hajótöröttek, hogy mind egy szálig megmenekülnek.

A hajó parancsnokságát természetesen Erik vette át, mint első tiszt. Mindenekelőtt kiadta a rendeletet, hogy minden nyilást, mely a hajó fenék-oldalain van, a leggondosabban zárjanak le, s a hol szükséges, tömjék be, hogy a víz be ne hatolhasson, lement barátjaihoz, a kik türelmetlenül vártak reá. Elmondta nekik, hogy az *Alaska* helyzete épen nem kétségbejítő. Az árbocok, a

vitórlák, a gép nem szenvedtek sokat, szerencsére a kazánnak sem történt baja, hála istennek nem explodált. Holnap, ha szükségét látja, majd partra szállíttatja a hajó népségét, addig tehát legyenek teljesen nyugodtan.

Azután elrendelte, hogy ágyúlovéscsikkel adjanak hírt a veszélyről, s kérjenek segítséget Sein szigetéről. Továbbá a gőz-barkát indítsák útnak Lorientbe.

Erik úgy gondolkodott, hogy Dél-Franciaországnak ez a hatalmas tengerész-városa a legbiztosabb forrás arra nézve, hogy segítséget nyújtson nekik.

Erik úgy gondolkodott, hogy Dél-Franciaországnak ez a hatalmas tengerész-városa a legbiztosabb forrás arra nézve, hogy segítséget nyújtson nekik.

Az *Alaskán* levők lassankint elkezdtek újra remélni. Erik rendíthetetlen akarata és erős lelke mindenkire biztatólag hatott.

Hiszen majd meglátjuk, hogy kell tennünk, csak az *Alaskát* újra tengerre bocsáthassuk — gondolá magában. Nem mondotta meg senkinek ezt a reményét, mert bizonyára agyrémnek tartották volna. Csupán annyit jelentett ki a hajó tüzetes szemléje után, hogy ez időszerint minden rendben van. Bizvást várhatják, míg valahonnan segítség érkezik. Elrendelte, hogy theát és rumot oszszanak ki a matrózok között.

Ezalatt a gőz-barkát rendbe hozták, hogy útnak indítsák Lorientbe. A vész-lövések is elhátottak Sein szigetére, de felelet még nem érkezett. Egyszer csak a hajón levők egy csónakot pillantanak meg, mely egyenesen a zátonyra jutott *Alaska* felé tartott. Hat izmos halász ült benne. Az evezősapások mutatták, hogy nem első eset, hogy veszélyben forgó hajók segítségére sietnek. Hirül hozták, hogy a sein-i kised kikötőben ez idő szerint nem horgonyoz jelentősebb hajó, s nem jöhet segítség onnan, de ők hajlandók Lorientbe menni, hogy ott tudtul adják a szerencsétlenséget. Erik úgy intézkedett, hogy az *Alaska* gőzbarkáján Hersebom gazda, Ottó és kettő a sein-i halászok közül induljon el, mihelyt a hold kisüt.

A halászok módfelett kíváncsiak voltak arra, hogy miként juthatott zátonyra az *Alaska*, holott ezeket a szirtes helyeket mindenki jól ismeri, s már eleve kikerülik.

Erik elhatározta, hogy mihelyt a gőzbarkát elindítja, kutatni fogja az okát annak, hogy mi vezethette a boldogtalan Marsilos kapitányt annyira tévútra. Akaratlanul is sejtette, hogy valami gázságnak kell a dologban rejtenie.

A hold nemsokára kisütött, s a gőzbarká elindult Lorientbe. Ekkor Erik aludni küldte a legénységet, ő maga pedig lement barátjaihoz, kiket a kapitány holtteste mellett hagyott volt.

Mihelyt az *Alaska* új kapitánya a kabinba belépett, elébe siettek a doktor, Bredejord és Malárius:

— Édes fiam — kezdé a doktor — beszélj el már, mi volt ennek a tragikus esetnek az oka?

— Megfejtethetlen — felelé az ifjú — s újra nézegetni kezdte a térképet, melynek utasítása szerint a szerencsétlen Marsilos más irányba,

még pedig a veszélyes irányba térítette az *Alaskát*. — Mondtam én, hogy baj lesz; valami megsugta nekem, s mégis, nézzetek csak ide, ezen a térképen itt nincsen megjelölve a zátonyos, tehát a hajókra nézve veszélyes pont... Nincs és hiába keresem, nincs! Érthetetlen! Nem hihetem el, hogy az angol hivatalos térképen ilyen nagy tévedés lehetne, hiszen a legaprólékosabb gondnal van minden megjelölve.

— Hátha már előbb eltévesztette a hajó az utat? — kérde Bredejord.

— Csaknem hihetetlen! Brest-től eddig nagyon rövid volt az út. Hiszen a partvidéket soha egy pillanatra se vesztettük el a szemünk elől. Legfeljebb azt hihetném el, hogy a térképen megjelölt világító tornyok valamelyike nem világított. De ez sem valószínű, hiszen az útirányra roppant gondot fordítottunk. Szóval e szerint a térkép szerint mi jelenleg a mély tenger hátán veszély nélkül úszunk, holott valójában zátonyra jutott ugyanezen a helyen az *Alaska*.

— Hogy történhetett ez? — kérde kíváncsian a doktor. — Ezt kellene valahogy megtudnunk.

— Nemsokára meg fogjuk tudni — vizionzá Erik.

Majd ha ebből a kellemetlen helyzetből kimenekülünk, utána járunk a dolognak. Egyelőre tehát okosabbat nem tehetünk, mint azt, hogy szépen lefekszünk. Bátran alhatunk, mintha biztos kikötőben vetett volna horgonyt az *Alaska*.

Az ifjú kapitány nem feküdt le. Mig barátai aludtak, ő fenn virrasztott.

Másnap reggel Erik örömmel tapasztalta, hogy a veszély korántsem oly nagy, mint azt az éjjel gondolták. Az *Alaska* a tengeralatti szirtnek két hatalmas foga közé rekedt, s mozdulni onnan nem tudott, annál kevésbé, mert a szél ugyan-ebbe az irányba hajította, tehát a hullámok a

szikla fogai közé szoritották az *Alaskát*, vagyis biztosították attól, hogy szilánkokra ne törjék.

Ha a szél hirtelen más irányt vett volna, akkor az *Alaska* menthetetlenül elvész. Ez volt tehát szerencsájük a szerencsétlenségben.

Az ifjú kapitány hozzálátott a munkához, embereinek megmagyarázta, hogy mi módon szabadíthatják ki az *Alaskát* a sziklák közül, s azok nagy buzgósággal fogadtak szót a kapitánynak. Nem is került nagy fáradságba, s az *Alaska* újra szabadon úszott a tenger hátán.

Természetesen az idő is szerfölött kedvezett nekik.

Csaknem teljes szélsémd volt.

Dél tájban egy aviso-hajóközeledett az *Alaska*-hoz. A hajó parancsnoka udvariasan bemutatta magát, s kérte, hogy rendelkezék vele és embereivel.

Erik megköszönte szívességet és levezette a szalonba.

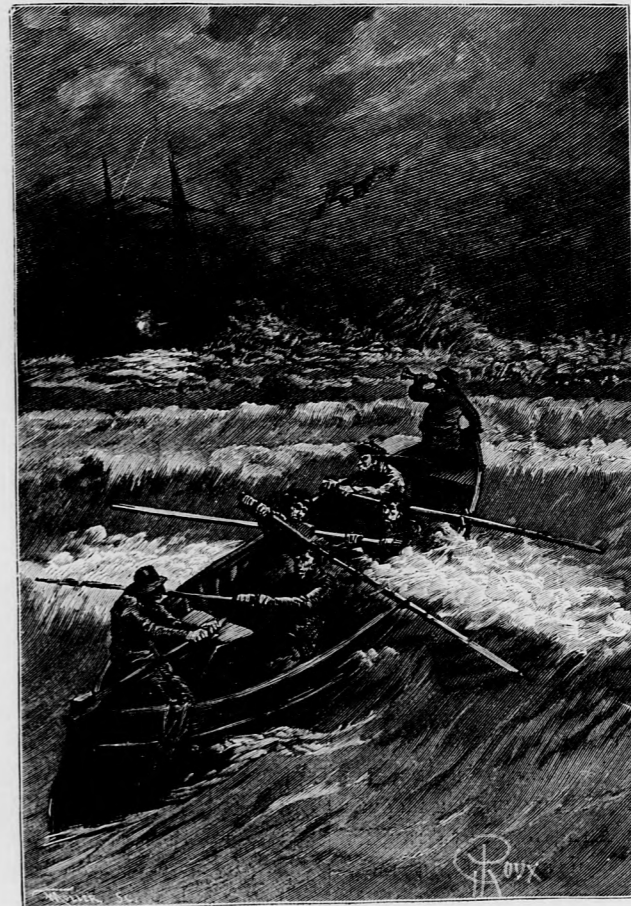
— Sziveskedjék, kapitány úr, megmagyarázni hogy miként mehettek neki a sein-i zátonyoknak? Hiszen, ha jól hallottam, Brestből jöttek.

— Ez a térkép az oka, uram, nézze csak meg, ezen nyoma sincs a zátonynak azon a helyen, hol mi szerencsétlenül jártunk.

A francia tengerész-tiszt eleinte kíváncsian, majd esodálkozva nézte a térképet.

— Az ám, itt nyoma sincs e veszélyes szirtnek! Hallatlan könnyelműség. Úgy van, a szín azt jelenti, hogy hajózható, mély víz, pedig szirtláncok vannak itt, hisz ezt mindenki tudja. Micsoda? Ezt az angol tengerészeti hivatal készítette? Gyalázatos tévútra vezetés ez. Alávaló csalás! Nem hittem volna, hogy Angolországtól ilyesmi is kitelik!

— Vajjon bizonyosak vagyunk-e abban, hogy angol kiadás? — kérde Bredejord. — Nekem valami egyéb gyanúm van; hátha valami gaz család

HAT IZMOS HALÁSZ ÜLT BENNE.

hamisította meg, a ki a kapitány szobájába belopózott.

— Tudor Brown! — kiálta fel indulatosan Erik. — Mikor Brestben a préfetnél ebédeltünk! Bement a kapitány szobájába, hogy megnézze a térképet! Ó nyomorult gaz! Hát ezért nem jött vissza többé az *Alaskára*.

(Folytatása következik.)

A szabadságharcz költészete.

A *Tanulók Lapja* számára írta Kúfí Zsigmond.

X.

Petőfiben Arany nemcsak a nemzet legnagyobb költőjét gyászolta, hanem legjobb barátját, költői irányának legerősebb támaszát is.

Eleinte, mint általában senki, ő sem hitt Petőfi elvesztésében. Lefesti, a mint mély vadonban, zizegő levélen bujdokolva megy, üldözve csörtető halálos ellenétől, egy iszonyú kísértettől, melynek *Való* a neve, a mely elriasztja oldal mellől a tündér képzeletnek zengő madarait,

S ő bujdosik hazátlan a dalnak férfia,
Nincs hely a nagyvilágban fejét lehajtnia.
Takard, takard el őszit, beteg szél nyomait:
Ne leljék üldözői... leroskadt hamvait!

De az *Emléklapra* már nem írhat biztató szavakat, reménye nincs, csak azt nem tudja, vajjon enyészet dúlta-e fel ifjúságát, vagy bujdosik földetlen földeken, de azt tudja, hogy

Minden csepp véréből új virág kelendett
És több madár zeng ott a ligeten.

Azonban nem nyugoszik a sirban, s álmaiban gyakorta megjelenik neki elhunyt barátja, ott hagyva a behantozatlan sirt, melynek a magyar nők között nem akadt Antigonéja; gyakran, ha megesteledik, érzi lobogni szellemét, a mely szobája nyílt ablakán belengve meg-megsimitja forró homlokát, s munkájában, az ihlet perczében, szelleműjja egy-egy vonással útmutatást ad neki; majd meg kerüli a Muzsa, mert hiszen nem magánosan szokott dalolni, hanem versenyben égtek húrjai s lángot gyújtott magának is amannak gerjedelménél; majd meg eszébe jut, hogy látta Tyrtæus gyanánt lanttal kezében buzdítani a csatát.

A nemzet és jó barát szívében mélyebb nyomokat hagyott a bánat, mint a feleségében, a ki hamar elfelejtette hívét s oda akasztotta a fejfára az özvegyi fátyolt gyász és nászlobogóul egyszerre.

De Petőfi nem foglalja le teljesen lelkét; *Szül-*

veszter éjjelen keserű vigalom után kezébe kapja a pohárt:

Hajrá fiúk! Ez a pohár...
Föl a kehelyt, koczintsatok,
Csörgése szóljon, hogy kikért.
S szóljon az, hogy hallgatok!

Máskor meg siratja lelke elveszett ifjúságát, a mely nemzetének megifjulásában történt halálával együtt mult el: akkor más ég hintette rá mosolyát, a föld bársony palástban járt, fűszeresebb volt az esti szél, s himzettebb a rét virága:

Letésem a lantot. Nehéz az.
Kit érdekelne már a dal.
Ki örvend fonnyadó virágnak,
Mintán a törzsök kihál:
Ha a fa élte megszakad,
Egy perczig éli túl virága.
Oda vagy, érzem, oda vagy,
Oh lelke ifjúsága!

Majd pedig együtt zokogja el Ráchellel síralmát, Ráchel csecsemője, a költő a csecsemő korában meggyilkolt szabadság felett; s a mint Ráchel az Ige, az Eszme megszületésében talál vigasztalást, a költő is hisz a nemzet jövőjében, az igazság diadalmában s lelke akkor föleszmélve is tud túrni s elbirja az emlékezet keresztjét, s

Könnyhullásban szívfájdalma könnyül,
Bánatja szózatot panaszban enyhül,

s elpanaszolja, hogy dalnok szíve, mint Mózes bokra, olthatatlan ég, hogy az éjjelnek nincsen magánya, a holnap nem hoz reményt, a ma nem adott örömet, s a kifáradt küzdelemnek hanyatló korszakán mereng, noha, a mint büszkén zengi:

Láttam Marathon győzelmét,
Spárta leányi honszerelmét,
Xerxes özön hadát,
Leonidást Thermopylaeben,
És Tyrtæust lanttal kezében,
Buzdítani a csatát.

és a kik a dicső korszakot végig küzdötték, vagy távol bujdosnak, vagy küszöbről-küszöbre járva koldus éneket dallanak egy falat kenyérért s kérve, ha egyszer az útszélen megtalálják, adjanak egy szük sirt neki a haza szent földjében, s ennek a koldusnak hangja eszébe juttatja azt a másikat, a ki királyi mezben születve, de vakon, nem kevésbbé volt koldus, mint emez; s felidézi ködös, homályos énekét, a mely úgy illik fellőivel s zúgó szelével, zizegő harasztjával, bolygó tüzeivel s hullámmorajával lelkéhez; jól esik látnia azt a

másik enyésző népet, ki méla kedvvel múltján borong, s felé is, mint Ossiannak, intenek a daliák lelkei:

... Jer Ossian,
A holtakat miért vered fel?
Nincs többé Caledonián
Nép, kit te felgyújts énekeddel!

És ámbátor úgy látszik, hogy itt már a teljes lemondás és kétségbeesés vesz rajta erőt, mégis erőt és reményt merít abból, a mi oly sokszor megmenté már a magyart: a művészetből és költészetből.

Félre, kishitűek, félre! nem veszett el —
Élni fog nyelvemben, élni művészettel
Még soká a nemzet!

Ime tán főbb vonásokban ama nagyobbára reflexív lyrának gondolatai, motívumai és eszméi, a melyekkel Arany János a szabadságharcznak az elnyomatás éveiben áldoz. A csendes borongás és méllázó fájdalom költészete ez, a mely ódai lángolásba nem emelkedik, de szónokivá s patogva üressé sem válik soha. Az elégia csendes borúja csakhamar elfoglalja a fájdalom ama mardosó helyét, a melyből A nagy-idai cigányok vitézkedése fogamzott; egész lelki életén úrrá lett ez a hangulat, minden e korszakból való alkotásában van belőle valami, de épen ez megátolta, hogy akár egyetlen ponton is kizárólagosan úrrá legyen felette. Túlnyomó e költeményekben is az epikai elem s ezzel együtt a higgadt hang, a melynek néha az érzés nagysága, máskor a böleselő gondolatok adják meg a költői mélységet és erőt. Realizmusa, a mely költői egyéniségének egyik legbélyegzetesebb vonása, mindig megőrizte attól, hogy túlságba csapjon, az pedig, hogy költő volt, nem engedte prozaivá laposodni. Történelmi érzéke és a mult hagyományainak bámuló szeretete egyaránt a nemzeti mondák és hőstettek költőjévé avatták: a mondák szájává, a legnagyobb magyar epikussá. (Folyt. köv.)

Zsigmond király fogadja Ulászló királyt.

Képünköz.

A képzőművészeti társulatnak nemrég megnyílt tavaszi kiállításán egy hatalmas történelmi festmény vonja magára az érdeklődést. Az ezredévi ünnep alkalmával a nagyobb városok azzal is állítottak emléket, hogy hajdankorukból valamely nagyszabású eseményt megfestettek. Így eszelekedett Nagyváros város is, a mikor *Bihari Sándort* az 1412-iki királytalálkozás megörökítésével megbízta.

E találkozásnak történelmi fontossága már előbb-ről ered. Zsigmond királyunk hosszas ellenségeskedés után 1412 márczius 15-ikén Lublóban Jagello Ulászló lengyel királylyal oltalmi és támadási szövetségre lépett, miután előbb békét kötött vele. A béke lényege abban állott, hogy Veres-Oroszország Ulászlóé marad, Moldva pedig fenhatósága alá kerül: a moldvai vajda azonban köteles Zsigmondot összes hadaival támogatni, mihelyt a törökök ellen táborba száll és ha ezt tenni elmulasztaná, tartománya felosztatik fele részben Lengyelország, fele részben Magyarország közt.

A szerződő uralkodók frigyüknek azzal adtak nyomatékot, hogy Nagyvárodon megismélték azt, még pedig a híres székesegyházban, László király sírja előtt, hova később Zsigmondot temették. Bihari alkotó művészetével örököltette meg ezt a jelenetet. A hatalmas székesegyház rejtelmes félhomálya, melybe csillámlóva törnek a színes ablaküvegek sugarai — igen jól illik az esemény politikai jelentőségéhez. A két király alakja erőteljesen domborodik ki a színhelyen, körülöttük gazdag színpompában tűnnek föl a magyar és lengyel lovagok festői viseletei, párducz-kaczagányos, selyemmel, bársonnyal ékes alakjai, villogó fegyverei, meg az egyházi férfiaknak aranyos öltöneyei. Mily szépen válik ki e gyülekezésben a fiatal apáczaeányok fehér csoportja, kik ajtatosan himnuszt énekelnek!

A történelem följegyezte, hogy Zsigmond és Ulászló ezután még tizenöt napig vadásztak Nagyváros környékén és onnan Budára vonultak, hol aztán pünkösdkor hallatlanul fényes lovagjátékok kezdődtek. Kicsik, nagyok összegyűlekeztek Európa távoli országaiból a magyar székvárosban. Zsigmondon és Ulászlón kívül jelen voltak a bosnyák, litván és szerb fejedelmek, ausztriai és egyéb hercegek; egy szemtanu jelentése szerint 13 herceg, 21 gróf, 26 főúr (a magyarokat nem számítva) s 1500 lovag 3000 apróddal. A lovagok számát negyvenezerre lehet tenni. Az ünnepségek május 22-ikétől június 23-ig tartottak. Bihari Sándor képe fölöttébb alkalmas arra, hogy illuziót keltsen bennünk a kifejtett, korjellemző pompáról, melyről annyit tudnak beszélni amaz időnek krónikásai. Ez annál nagyobb dicséretére válik Biharinak, mert ő a humoros életkép teréről (lásd a lapunkban is bemutatott «Cylinder-próbáját») emelkedett a nagystilű történelmi festés magaslatáig.

Ült aranyos székén.

HÚN-MONDÁK.

A *Tanulók Lapja* számára
írta Gaal Mózes.

Szász Detre, a békeség-bontó.

Ment, a míg ment rendben Húnországnak dolga. Csoda gyorsasággal megszerette Etelet a vitézek színe-java. Emberüket látták benne, ki serleget ürit vidám áldomásnál, megüzi a vadat szilaj vadászaton, s üstökét markában tartja az egész seregnek.

— Ez aztán a vezér, ennek a kezében villog nagyot a kard, ennek a szavára mint karikaesapás, úgy verődik össze villámnál gyorsabban hadak hosszú rendje.

Sátorról-sátorra mind ez a hír járta, Etele királynál derekabbat nem szült a kerek föld háta.

S hogy ez a hír járta, eljutott fülébe Detrének, a szásznak. Szeme volt, hát látta a dolgok mivoltát, s bozontos mellében megmozdula a szív, vágy támadott benne, rég eltemetett vágy, mit ingyen sem mondott volna meg senkinek, még a gótoknak sem, leigázott népek többi nagy urának. Hanem ő érezte, s titkon kigondolta szándékát böles észszel, detrei fufanggal.

— Oroszlán Etele, sörényes, hatalmas oroszlán, ki mellett olybá nézi Budát, mint egy jámbor barmot. Ha azt erre hajtja, ezt meg felbőszíti, a gonosz visszának elhintheti magvát. Gyümölcse megéri, szüretét ő látja, gyümölcsét ő szedi, csak ezt a két testvért hamis okkal-móddal egymás ellen keltse, s magának ne ártson.

Ez volt öreg Detre nagy titkos szándéka. Bújtogatta vala őt szabadság vágya. Ó mert a szabadság a rabsorsban élő mindennapi étje.

Fel is készülődék, fel is ezihe-lődék, mert hogy öreg volt már, nem mene ez gyorsan. Egyszer csak beállit jó Buda királyhoz, osztálytevő napra következő reggel. Mert hogy hűnek tarták, tanácsával éltek a húnok főbbjei, s kiváltképpen Buda, azért vala neki minden órán hozzá szabad bejárása.

Ült aranyos székén, hamvahodott képpel osztálytevő Buda, s hogy

Detre belépett, alig emelinté fejét egy kissé fel:

— No, öreg, mi jót hozol?

— Hoztam volna holmit — e szóval felele sandán nézve rája bérni öreg Detre. A mit neked hoztam, a szívembe zártam, régi jó barátság adott reá jussot. Nem jó, a mit hoztam.

— No jó — riadt rája Buda gyanus arczezal.

— Nem jó, nem, királyom. Át ne szürd szemmeddel hűséges jobbágyod. Nekem jó-e, rossz-e, azzal nem törődém; öreg vagyok, látod, a Nornák maholnap azt mondják: jer agg eb, eleget is éltél, aludjál most rája. Nekem jó, mi neked; rossz az, a mi neked, mert bátor megosztád húnok nagy országát Etele öcséddel, szívemet kétfelé karddal nem hasítád azt mondván, ihol ni Etele a fele, másik felét tartom magamnak ezentúl. Tiéd maradt az, ha kell, vagy ha nem kell.

— Hívem vagy, szász Detre, az is voltál mindig. Tanácsodra adtam mindenha, jól tudod.

— Tanácsomra adtál, de előbb kikéréd. Kutya sem hizik meg az olyan tanácstól, melyet ki nem kérnek, Buda király, tudd meg, a tegnapi tettet botor észszel tettetted, meg sem is gondoltad, hebe-hurgya voltál, csak ketté hasítád magad alatt a fát, s nagylelkű beszéddel odaajánlottad Etele öcsédnek. Bár ne tettetted volna!

— No . . . no . . . öreg szolgálom, mi rosszat cselekvém? Hallád, mi örömmel fogadták a húnok.

— Meghiszem, mert érte — az öcsédet értem — több kard hüvelyéből pattan ki az aczél egyetlen szavára — az öcsédet értem, — mintha . . . no de vége, megtetted, te lássad. Mégis csak azt mondom, bár ne tettetted volna.

Jó Buda királynak szász Detre szavai mint szürő tövisek verődtek szívébe. El is elhallgatott,

valami aggódás köde szállt agyára és árnyék szívére.

— Beszélj érthetőbben, öreg gót, nem értlek!

— Hm, pedig ha akarnál, könnyen megérthetnél. Mert csak egy vége van a szónak, mit monddék. Miattad botornak tartom, hogy megosztád országod hatalmát gögös Etelevel. Nekem mindig volna; én a szolgasággal, melynek láncza nem ösörg, bizony bizonyomra mondom, nem törődöm, hanem zokon ne vedd, tégedet féltelek nagyon az öcsédől, jó Buda királyom.

— Ninesen okod arra, senkinek sines oka. Erős az eskünek mindenha a szava. Esküt esküvék ő, azt esküdtem én is.

— Igaz, . . . igaz Buda. Düb-düb szóért Hadúr, a tiétek, tudom, villámmal süjtja le az eskü ellen vétőt, de ládd . . . vagy jobb lenne, ha elhallgatnám. Öreg legény vagyok, rossz álmot álmodtam, fel se vedd.

— Beszélj csak, meghallgatlak Detre.

— Ládd, Buda — és a szót bérni Detre most már suttogóra fogta — ládd, Etele felé hajlik a húnok szeretete. Eddig, hogy király te voltál, s ő vezérszámba ment, melletted kiesiny volt, te egy egész trónnal, a húnok trónjával voltál nagyobb nála. Most egyformák vagytok így színre, látszatra; azt kérdelem én tőled, királyi barátom, hogy meddig maradtok így látszatra is egyformák? Mert nézd csak Etele trórogóhad élén, hallgasd meg beszédét; szemöldöke ha mozg, már ez is parancs nála; dicsérő szavától elkábulnak és ha homlokára harag felhője borul: nézd, reszket egész néped . . . Azt mondd meg, királyom, meddig maradhatsz te Etelevel egy nagy? . . . Ha szívembe látnál, de be jó, hogy nem látsz, kiolvashád onnan jobbágy Detre nehéz aggódmát érte.

Hallgatta jó Buda, s hamarjába nem jött szó az ajakára. Mutatni mutatta, de szóval el nem árulta, hogy az öreg Detre mindenik szavával belemarkolt nagy kegyetlenül a szívébe.

Újra csak folytatta és be is végezte megkezdett beszédét öreg Detre, a szász:

— Szándékom nem gonosz, jó királyom, Buda; te azt észbe vedd, hogy öreg szolgálóknak gyermek-aggódmája, ha nem teljesül be, hálát ad Odúmnak. Ellensége eddig sem valék Etelenek, ezután sem leszek, hogy tégedet nála jobban szeretlek, arról nem tehetek Buda . . .

— Ismerlek, vén Detre és a miket mondtál, ládd, végighallgattam. Valóság is lehet öreg, szavaidban, de . . . és itt elakadt jó Buda király, mert mentséget keresett és nagy hamarjában mentséget nem talált.

Elkullogott a szász jó Buda királytól. Vigyorgott a képe, még több ráncz gyült rája. Gondolta magában:

A tövist beszúrtam, a vér hadd csepegjen. Lesz ebből valami, csak a végét várjuk.

Aztán kapta magát s elment titkos órán Etele királyhoz egy szóra, két szóra. Öreg ember beszélgetni szeret, ugyan bizony ki is vehetné tőle zokon?

— Udvarolni jöttem ifjabbik uramhoz — így kezdé meg a szót fondorlelkű Detre. — Már apádnak voltam, erős Bendeguznak hűséges jobbágya a czezumóri eset óta. Nagy időt megértem, de úgy látszik, rólam megfeledkeztek oda fenn és itt hagyta nyugul másoknak, magamnak. Élek, a míg élek, húnok barátsága két emberöltője már, hogy a kenyerem. Azért egynek magam a hún-néppel tartom; örömet megosztom, bánatát elsirom.

Hallgatta Etele, de még fel nem fogta, hogy mi légyen célja e csacska beszédnek. Öreg ember szája kelepelő malom, legkivált e góté — gondolta magában.

Újfent csak megkezdé Detre a beszédet, szólott ilyeténkép:

— Mióta megtette, bátyád, Buda, minap azt a derék osztályt . . . hm, mert derék tett volt, jobbat nem tehetett a húnok királya, gondok tépik lelke . . . nehéz gondok tépik. Gyöngé az öreg szem, ezt tartja agg-mondás, de mégis sokat lát néha az öreg szem. Buda elváltoztát hamar észrevettem, mert ugyanvaló, hogy más a Buda képe, mióta kénytelen-kelletlen megosztá öcsésével hún király hatalmát. Miért tette, értem, hogy megtette, bánja. Ne nézz reám mordul, Etele király, ládd, hűség szól belőlem, jobbágyi aggódás nem hagy nyugtot . . . Ugyan vak, a ki nem látja, hogy Etele mellett gyöngé árnyék Buda. Mind az egész hún-nép szíve feléd hajlik, énekmondók rólad költenek meséket. Te vagy a hatalmasb . . . Ezért évelődöm, mert félek miattad . . . Öreg ember Buda, már a bort sem győzi, láthattad minap is, hogy hamar leverte lábáról; a szó is megrontja hamar az elméjét. Elég neki egyszer, sok is, hogy ha kétszer hallja: «ni Etele, ez ám a hún király, hanem bezzeg Buda . . .» Bizony veszedelmes a fülbesúgóknak felbújtogatása . . . Öcsém, édes öcsém, ettől őrizzen meg Hadúrnek kegyelme . . . Te erősebb vagy, mint bátyád, Buda király. Meg ne tántorodjál, ne is igen mérjed magad véle össze . . . Ó hadd pusmogjon és nézzen reád sandán, atyafiságos vér így marad békében, ha egymásra rőffen, hej, gonosz lesz vége . . . Jóakarát szól belőlem, semmi

egyéb szándék... Őrizkedjél Etele a fülbesügöktől.

— Elég volt már, öreg! — riadt fel Etele, elég volt, sok is volt, el a színem elöl. Fülbesügök szavát tudod-e, hogy mivel szoktam jutalmazni?

Hebegett vén Detre, meg volt rökönnyödvé.

— Sudár fa ágára felhúzatom! Indulj, többé ne lássalak sátramban ezentúl!

Pogány harag sötétlett Etele homlokán, vén Detre megijedt, térdre roskadt Etele király előtt, reszkető kezét feléje nyújtva rimánkodott, hogy komolyan szavait ne vegye, tekintse, hogy öreg, gyámoltalan, s csacska nyelve eljár, de ingyen sem kívánja derék húnok kárát.

Etele nagy lelke megescett az aggon, intett neki, hogy keljen fel:

— Ne térdelj, öreg gót, Hadúrt illet meg csak ez a nagy tisztesség, nem halandó embert. Zagyva beszédedet megbocsátom neked, haragot sem tartok. Hiszen no, van abban valami, a mit elmondottál. Nyügös az efféle hatalom-megosztás... Eredj, öreg Detre, Etele megvert szavával... de reá szolgáltat... Utálok szíveimből én a fülbesügást, azért te ne aggódjál Buda király miatt.

Vén Detre hazavonszolta nehézkesen testét. Orezáját megülte ezer meg ezer ráncz, el nem simult egy sem, pedig öreg szíve megnyílt az örömeinek s dörmögött vidáman:

— Itt is elevenre talált szó-fulánkja, testvére-egyességnek fájában ott az ék... ütjük majd az éket, hasad attól a fa... Vén gót, ravasz Detre elvetéd immáron a veszélynek magvát. Várd most, csak várd be, hogy mi lesz gyümölese... Jámbor Buda király, gögös Etele, rátok nehéz napok várnak...

DOBBIN BARÁTUNK.

Rajz az angol diák-életből.

2

— Vagy úgy megraklak, a mint soha még meg nem raktak — felelt Dobbin Cuff kérdésére s a kis fuldokló Osborne könyes szemekkel s hitetlenkedő bámulattal tekintett furesa lovagjára, ki egyszerre védelme alá vette őt, — s Cuff esodalkozása sem volt kevésbé nagy. Képzelnél, hogy mi megboldogult királyunkat, harmadik Györgyöt, midőn az amerikai gyarmatok lázadását meghalotta; képzelnél, hogy az óriás Góliátot, midőn a kis Dávid előlépett, s párbajra hívta; s csak így lehet fogalmunk Cuff Reginald úr érzelmeiről, midőn magát így kihívta látta.

— Természetesen leczke után — mondá kis szünet mulva, s oly pillantást vetett reá, mintha azt akarta volna mondani: Készítsd el végrendeleted, míg az a percz elérkezik.

— A mint tetszik — szólott Dobbin; — Osborne, te segédem lélsz.

— Ha épen úgy akarod, nem bánom — felelt a kis Osborne... mert lássák, kérem, az ő atyja fogatot tartott, s ő kissé szégyelte, hogy ilyen lovagja van.

Igen, s midőn a viadal órája közeledett, mintha szégyelte volna mondani: «Rajta Figs!» s e nevezetes viadal kezdetén egyetlenegy fiútól sem lehetett e biztató kiáltást hallani, mert az ökölharczban tudományosan képzett Cuff, ajkain megvető mosolylyal, s oly könnyeden, oly vidoran, mintha bálban lett volna, csak úgy szórta csapásait ellenére, s háromszor verte le a szerencsétlen bajnokot. Mindannyiszor éljenzés támadt s mindenki aggódva leste a szerencsét, hogy térdét a diadalmas elébe nyújthassa.*

— Milyen verést fogok kapni, ha vége lesz — gondolá a kis Osborne, emberét felegyengelve. — Jobb ha megadod magad — szólott Dobbinhoz; — hisz csak verés volt az egész, én pedig már megszoktam. — De Figs, kinek tagjai remegtek, s kinek orrlukái dühtől tágtáltak, félre toltá segédjét, s negyedikszor is kiállott.

Mint hogy azonban legkevésbé sem értette, mint kell az ellene irányzott csapásokat felfogni és kikerülni, s miután Cuff mindig maga kezdte a viadalt, s nem hagyta ellenfelét csapáshoz jutni, elhatározta Figs, hogy maga próbál rohalmot intézni, s minthogy balog volt, felemelte bal kezét, s két hatalmas ütést mért Cuffra: egyiket bal szemére, a másikat szép római orrára.

Ez alkalommal Cuff, a jelenlevők bámulatára leesett. — Kutyateremtette! ez jó csapás volt — mondá a kis Osborne, szakértő képpel, bajnoka hátát megveregelve. — Csak azzal a bal kézzel, Figs pajtás. — Figs bal kezét a viadal hátra lévő része alatt rémesen forgatta. Cuff mindannyiszor leveretett. A hatodik fordulaton már épen annyian kiáltották «rajta Figs!» mint «rajta Cuff!» A tizenkettedik fordulaton már egészen oda volt az utóbbi bajvivó, s mint hírlík, elvesztette öntudatát, támadó s védő képességét. Figs ellenben oly nyugodt volt, mint egy quacker. Halvány arczával, fényes kimeredt szemével s az ajkán erősen vérző sebbel oly rémületes alaknak tűnt fel, hogy a

* Melyen ez kinyugodja magát a szünetek alatt.

nézők közül nem egyet szállott meg a félelem. De azért rettentetlen ellenfele a tizenharmadik fordulatra is készült.

Napier vagy Bell életirójának tollával kellene birnom, hogy méltón le tudjam írni e viadalt. Hasonló volt az a testőrsereg utolsó rohamához; hasonló volt a beefstake-evő britek harcziáltásához, midőn leszáguldva a dombról megrohanták az ellenséget, — azaz más szókkal: Cuff újra előállt, bátran ugyan, de ingadozva és szédelegve, s a fügeárus újra mozgásba hozta bal kezét, még egy csapást irányzott ellenfele orrára, s leütötte a földre végképen.

— Úgy hiszem, most megelégtél, — mondá Figs, s való, hogy midőn újra kellett volna kezdenie, Cuff Reginald úr nem tudott vagy nem akart felkelni a földről. A fiúk valamennyien oly örömríadással üdvözlék Dobbint, mintha az egész viadal alatt kedvencezők lett volna; s az örömríadás oly nagy volt, hogy még Dr. Svishtail is kijött tanulószobájából megtudni a rendkívüli zajokát. Természetes, hogy Dobbint veréssel fenyegette, azonban Cuff, ki ezalatt magához tért és sebeit mosta, előállt és így szólott: — Az én hibám, Sir, nem a Figs — nem a Dobbin. Én nagyon kiroztam egy kis fiút, s megérdemeltem, a mit tőle kaptam. — S e nagylelkű beszéde által nemesak legyőzőjét mentette meg a veréstől, hanem a fiúk bukása által majdnem elvesztett.

A kis Osborne következőleg írta meg szüleinek az eseményt:

«Kedves Mama! Reményelem, hogy jó egészségs-

ben vannak. Igen le volnék kötelezve, ha egy kalácsot és öt shillinget küldenének. Itt párbaj volt Cuff és Dobbin között. Cuff, mint tudják, az iskola főkakasa volt. Tizenháromszor mentek össze, s Dobbin lett a győztes. Cuff tehát most csak második kakas. A viadal érettem történt. Cuff megvert engem, mert egy tejes üveget eltörtem, s azt Figs nem nézte el — Dobbint mi csak úgy hívjuk: Figs, mert atyja fűszeráros (Figs et Rudge Thamesstreet,

London). Minthogy érettem küzdött, úgy hiszem, illenék, ha Mamáék eztán atyjától vásárolnák a theat és czukrot. Cuff minden szombat haza szokott menni, de most nem mehet, mert szeméi kékre dagadtak. Neki egy fehér kis lova van, melyen haza szokott lovagolni, s egy lovásza, ki egyenruhát visel s egy barnán jár. Papa nekem is vehetne egy kis lovat; maradok engedelmese fiok

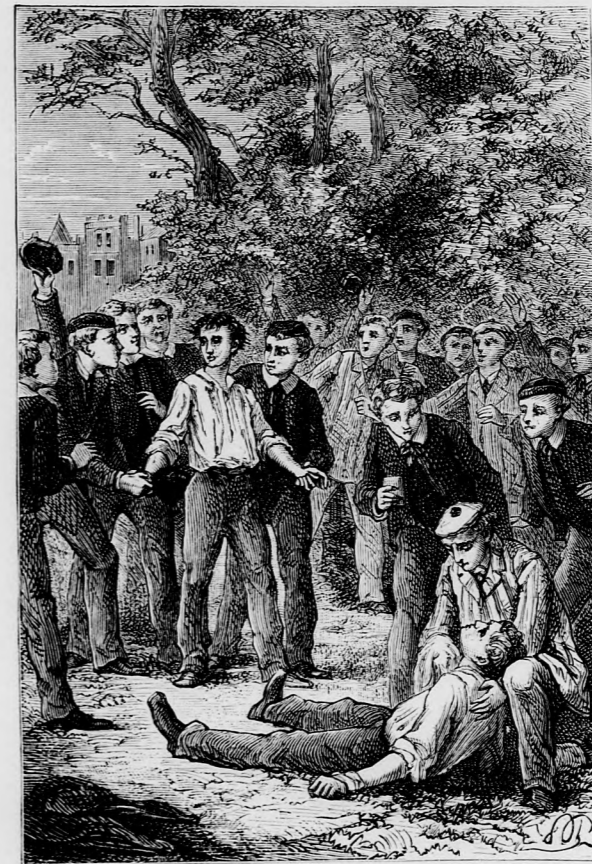
Osborne György.

— U. i. Kérem a kis Emmyt üdvözölni. Most egy koscsit vágok ki számára vastag papirból. Kalácsot nem köményest, hanem mazsolást kérnék.»

Dobbin jellemét diadala után mind-

nyáján becsülni kezdték iskolatársai s a Figs név, mely eddig gúnynev volt, oly tekintélyessé s népszerűvé lett, mint bármely más melléknév az intézetben. — Utóljára is nem az ő hibája, hogy atyja fűszeráros, mondá Osborne György, s e véleménye minden oldalról tetszéssel fogadtatott. Kijelentették, hogy alávalóság Dobbint születéséért gúnyolni. Az «öreg Figs» név a barátság és gyöngédség neve lett.

És Dobbin szelleme e megváltozott körülmények között újra éledett. Bámulatos haladást tett

Cuff Reginald úr nem tudott, vagy nem akart felkelni.

az iskolai tanulmányokban. Maga a kevély Cuff is, kinek leereszkedésén Dobbin csak pirult és bámult, segített neki olykor a latin versek csinálásában, s kocsikáztatta a szabad órákban; diadallal vitte át a kis fiúk osztályából a nagyokéba, s ott is becsületes helyet szerzett számára. Felfedezték, hogy Dobbin, bár a classikus nyelvekben ugyan nehezen haladt, de a számtant rendkívül gyorsan fogja fel. Mindenki örömeire harmadik lett az algebrában, s a nyári vizsgálatkor egy francia könyvet nyert jutalmul. Láttátok volna anyjának örömteljes arcát, midőn a doktor az egész iskolai fiatalság, a szülők s a többi hallgatók színe előtt átadta neki a *Telemaque*-ot, azt a kedves francia regényt e felirattal: Guilielmo Dobbin. A fiúk tapsoltak tetszésök és rokonszenvek jeléül. Ki írhatja le vagy számíthatja ki pirulását, botlásait, ügyetlen zavarát s azon számtalan lábat, melyre tapodott, midőn helyére visszament? Atyja az öreg Dobbin, ki most kezdte öt életében először becsülni, mindenki szemeláttára két guineát ajándékozott neki, melynek ő nagy részét arra költötte, hogy iskolatársait megvendégelte; a szünnapok után pedig frakkban jelent meg az iskolában.

Thackeray Makepeace Vilmos.

A MAGYAR DIÁKNYELV.

Irta Dobos Károly.

Bevezetés.

Delvau Alfréd: «*Dictionnaire de la langue verte*» című munkájában 284 fajtát különbözteti meg a francia argotnak.* Megvan a maga nyelve a társadalom minden rétegének, a művészettel, tudományal foglalkozók csaknem minden csoportjának. Nálunk is történtek már e tekintetben kísérletek; többféle iparnak, többféle intézménynek, s tudományoknak szótára van már birtokunkban, egy majdan szerkesztendő csoportnyelv (argot) szótárhoz; a magyar tolvajnyelv szótárával is foglalkoztak már kicsiben. (M. Nyelvőr XXVI. k. 212—214.) Mindazonáltal a csoportnyelvek szótárával még igen keveset foglalkoztak.

Engem a diákn nyelv szótárával való foglalko-

* Argot alatt kezdetben csak a francia tolvajnyelvet értették, később általában az egyes testületek, csoportok, szakosztályok specialis színezettel bíró beszédmódját. Az argot-én a csoportnyelv szóval adom vissza, mely azt hiszem, kifejezi az eredeti szó értelmét, hogy egyes csoportok saját szerű nyelve. Lásd egyébiránt: tolvajnyelv, diákn nyelv, bakanyelv stb. szóalkotásokat.

zásra két szempont ösztönzött. Először az, hogy a csoportnyelv-szótárhoz csekély adalékot gyűjthessek; másodsor pedig az, hogy a magyar diák-irodalom fejlesztéséhez akartam e kis munkával járulni.

Az e fajta dolgok bőven találhatók már a nyugati nemzetek diák-irodalmában, úgy hogy a diákn nyelvvel való foglalkozás náluk visszanyúlik a XVI. századig. Innen van az, hogy például a porosz, francia, angol diákoknak már igen szép kis diák-irodalmuk van. *Kluge*, a jeles német etymológiai szótár írója: *Deutsche Studentensprache* (Strassburg 1895.) című művében (76—77 l.) 1749—1841-ig terjedő időben nyolcz érdekesebb ilyen lexikális munkát sorol föl. (Kezemhez jutott egy 50 oldalas: *Burschikoses Wörterbuch oder Studentensprache*, Bonn, 1841. ez. kis munka, a mely hiányzik *Kluge* repertoriumából, habár szintén a régebbi ilyes fajta művekhez tartozik.)

Nálunk igen kevés az, a mire e tekintetben hivatkozhatunk. Régebbi diák-irodalomról alig lehet szó. Pedig, hogy a magyar diákélet eleven pezsgése szintén igen sok ilyes anyagot vetett felszínre: a esittvári krónika, a debreczeni, sárospataki, selmeczi, nagyenyedi vig diákélet emlékei utalnak rá.

Fiatalságunk úgyszólván inkább szóval terjesztette a diák-irodalmat, ha szabad így szólunk, megteremtven a ma is ismeretes sok száz diák-anekdótát; vagy tettel írta bele nevét a haza történetébe, a miről Mohácson, Nagyenyeden, a máreziusi ifjakon kívül csaknem minden nevezetesebb hazánk beszélhetne. A magyar diákok régebbi irodalmát kutatva okvetlenül e tényekkel kell szembe állnunk.

Pedig, hogy felső iskoláink diákjainak milyen «diákszótára» lehetett: sejteti az a szóképző készség, a mely diákjainkat mai nap is jellemzi. El lehet mondani, hogy majdnem mindegyik fő- vagy középiskolánk mintegy külön területet képez a magyar diákn nyelv egészében. Sejteti azt az a körülmény is, hogy ifjaink kezdettől fogva a renaissance s a reformatio korán át, egész napjainkig rendes látogatói voltak a külföld legnevezetesebb egyetemének, mely egyetemeken mindenhol specialis diákélet virágzott — a nemzeti-ségek szerint is megoszolva — külön diákn nyelvvel, diákszokásokkal. Bizonyos, hogy a mai magyar diákműzők meglehetősen száma innen ered, a nélkül, hogy ma már biztos adatokkal kimutathatók átszarmazásuk, illetőleg eredetük történetét. A nyelvi sajátságok többször útbaigazítanak arra

ZSIGMOND KIRÁLY FOGADJA ULÁSZLÓ KIRÁLYT.

nézve, hogy klasszikus eredetű-e a diákműszó, vagy német, francia földön keletkezett. Igen sok a magyar diákműszavak közt a latin eredetű, mit senki se csodálhat olyan nemzetnél, mint mi vagyunk, melynek irodalomtörténetében majdnem a jelen század 40-es éveig párhuzamosan latin és magyar nyelvű magyar irodalomról kellene beszélni. Azután a német eredetű diákműszavak jönnek, majd az olasz s francia eredetűek. A környékbeli szlávok és románság is hatást gyakorolt a diáknyelv szókincsére. Szóval kicsiben itt is ugyanazokat a jelenségeket találjuk, a mit a nyelvi kölcsönhatások a nyelv fejlődésében nagyban föltüntetnek. Persze, nem fogja e műszavak eredetét senki abban a korban keresni, a mikor még nem volt hazánkban rendes iskolai élet.

A magyar diáknyelv szótára is, valamint az említett nemzetek diáksztára hatással volt a köznyelv szókincsére. Több közhasználatban lévő szavunk van ma már, a melyek eredetileg diákműszavak voltak s a nélkül, hogy sejténénk róluk, a kedves szeszélyű diáknyelvnek a teremtményei. Ezekért is érdemes egy kevés figyelmet fordítani erre az eddig nálunk úgyszólván terra incognitára.

A magyar diáknyelvvél alig foglalkoztak eddig. A régibb főiskolák történetének egy-egy lapja őrzött meg néhány igen halvány emléket. Egy pár latin műszót jegyezhetünk fel mindössze az elmúltak némi emlékeztetőjéül.

A legrégebb diákműszókról, a melyek nagyrészt latin nyelvűek, *Géresi Kálmán* dolgozataiban találunk pár adatot. (A ref. tanügy, különösen a debreczeni főiskola legrégebb történetéből megjelent a *Tiszántúli Ref. Középszkolai Tanáregylet Évkönyvének* 1879/80. évfolyamában, pár adatot felhasznált belőle *Barcza József*.) Újabban *Barcza József* irt egy rövid ismertetést a debreczeni diáknyelvről. (Debreczeni diákszók és szólásmódok, a M. Nyr. XXV. kötetében 454 és 503 l. és *Tanulók Lapja* 1896. évf. 727. lap.)

A nem régen szerencsétlen véget ért *Bodor Dezső* tanárjelölt, volt kedves barátom, igen szép számú diákműszót s szólásmódot gyűjtött össze, melyből én jelen dolgozatomba számos szót és szólásmódot fölvettem. A gyűjtöttékből mellőznöm kellett az olyanokat, melyek csak a pillanat szülöttei, csak olyanokat tarthattam meg, a melyek vagy érdekesebbek egy vagy más tekintetben, vagy pedig ismertebbek.

E diákszók egy részének összegyűjtésére — mert hiszen e szavak alkotásának határa alig van, s így

teljesen összegyűjteni lehetetlen, de mert a szavak jó része ephemer életű, nem is érdemes — az előbb említett szempontokon kívül az is ösztönzött, hogy mintegy megrögzítsem a diákélet e korbéli képét, sajátosságainak egy részét a jövő számára. Alig lehetne ugyanis ennél alkalmasabb módot találni a diákélet elevenségének, kedves szeszélyességének, még könnyeiben is nevető életének megőrzésére, mint ha bemutatom nyelvének egy részét. E szavakból már sok ment át a közhasználatba is, s egy része át fog még menni, mint más nemzeteknél is átment diákszavaik egy része, miért is már ebből a szempontból is megérdemelték e nagy számban élő szavak, hogy főbbjeik «kodifikálva» legyenek azonkívül is, hogy egy majdan készítenő magyar u. n. argotszótárnak alkotásához anyagot nyújtanak.

Ezen kívül a diáknyelv egyik legérdekesebb példa a nyelvfejlődés átmeneti állapotának megvilágítására, a melyben az egyes szavak, képzők, sajátosságok, elváltozások, hogy úgy mondjam, még a lét s nem lét határán küzködnek s forronganak.

E helyen köszönöm meg jóakarataikat azoknak, a kik szívesek voltak kérdéseimre felvilágosítással szolgálni, mint *Szinnyei József* dr. egyetemi tanár úrnak, a ki e dologra buzdított, *Simonyi Zsigmond* dr. egyetemi tanár úrnak, ki a Nyelvőr révén gyűjtetett számomra, *Pelthő Gyula* dr. m. kir. főgeológusnak, *Rupp Kornél* dr. tanár úrnak, a «*Tanulók Lapja*» szerkesztőjének, *Peisner Ignác* úrnak, a «*Neues Pester Journal*» belmunkatársának, *Bárdoss Remig* dr. tanár úrnak (Esztergom), *Cseflő Gyula* úrnak (Ada), *Ganzer László* úrnak, a selmecbányai bányász- és erdész-akadémiai ifjúság önképzőköré elnökének, *Perl Imre*, *Strausz Andor* (Székesfehérvár), *Hamar Árpád* s *Takács Géza* (Esztergom), *Róna Jenő* (Budapest) tanulóknak s többeknek, kik részint gyűjtöttek, részint más idetartozó közleményekkel munkámban támogattak.

E gyűjtemény összeállításához a következő műveket használtam: 1. Magyar Nyelvőr. 2. Magyar Nyelvtörténeti Szótár. 3. Szinnyei József Magyar tájszótár A—P betűig 1893. 4. Czuczor és Fogarasi M. Nyelv Szótára. 5. Simonyi Zs. Tüzetes M. Nyelvtan 1895. 6. Friedrich Kluge: Deutsche Studentensprache. Strassburg, 1895. 7. Miklosich Ferenc: Die slavischen Elemente im Magyarischen. Bécs, 1861., s mit még ezeken kívül használtam, arra a szótárban utalok.

A diáknyelvről általában.

Mint már említettem is, a régi diáknyelvről vajmi kevés adatunk van. A mi van, az a régebbi latin iskolázás maradványa. A diákokat, mint *Géresi Kálmán* «A ref. tanügy, különösen a debreczeni főiskola legrégebb történetéből» ez. előbb is említett értekezésében írja, majd *cohors studiosanak*, *honestia cohors iuventutisnak* stb. titulálták. A tanár *scholae rector*; a XVII. században *professor*. Az ifjúság saját kebeléből való fejét már akkor is *senior*-nak nevezték. Választottak maguk közül a diákok *oconomus*, ki gazdasági dolgaikra ügyelt fel, *coquus* (szakács), s *lotort*, a ki három hónapon át az edénymosogatás nem épen *honestia cohors*hoz illő feladatát végezte; *explorator*, a ki kiszimatolta, van-e mulatság a városban. A *coetus* elnevezése az egy szobafőnök alatt lévő társaságnak már ekkor létezett (német *coetus*nak jegyzőkönyve is volt, mint volt az ugyan újabb idejű Pannonia *coetus*nak, mely az 1870-es évekből való). A diáktüzoltóság «*ad arma*» jelszavával együtt, a diáktüzoltóságnak 1880 ápr. 24-én történt feloszlásával megszűnt. S így megszűntek a vezető diákok, a kis botosok s nagy botosok szerepei is. Kollegiumok, konviktusok, kamarák a mai diáktársaságok keretei. A XVII. században még apró *scholák* (a kollegium kebelében fönnálló alsóbb osztályok), a *scholae civesek* (ma is még civisek), a *publicus praeceptorok* s a latin nevű osztályok, mint *classis rudimentaria*; el. donatistarum; el. etymologica; el. syntactica; el. poetica ac rhetorica a magyarság átalakító hatása alatt mind magyar ruhát öltöttek magukra. Ezek a dolgok nemcsak Debreczen iskoláié, hanem általánosak, s illenek az összes e korbéli iskolákra.

A régebbi idők az itt említett kevés szóval gyarapítják diákszótárunkat. Az adatok e csekély volta miatt nem is tűzhattük észre, hogy a már kivesztett diákműszókat — adott nyomok nélkül — fölböngészszük, melyekre e pár szó, a mit föntebb említettünk, világot vet, csak arra törekedtünk, hogy a jelen, illetve a pár évtizeddel visszanyúló időktől kezdve a mostanáig ismeretes diákszókát vizsgáljuk.

(Folyt. köv.)

IRODALOM.

Abonyi Lajos. Nem egészen egy esztendeje, hogy először és utoljára láttam szépirodalmunknak ezt a kipróbált jelesét. A Népszínházban volt, a *Férfi sorsa az asszony* című népszínművének főpróbájánál. A tiszteletreméltó, szép, fehérszakállas öregúr a proscenium-pályahelyen húzódtott meg és valami szelid

mélabú ömlött el arcán, a mint a színpadon történetekre figyelt. A *Férfi sorsa az asszony* nem aratott sikert. Az én figyelmem inkább a tisztos öregúr arcára fordult, mint a darabra és önkéntelenül ezt gondoltam: «Nem ebbe a világba való ő!»

És most fájó szívvel hallom, valamiképpen minden magyar embernek így kell hallania, hogy Abonyi Lajos, szépirodalmunk fáradhatatlan munkása április 28-án, a pestmegyei Nagy-Abonyban meghalt. Csöndes és szerény vala hosszú élete folyása, ilyen csöndes vala elhunyna is. *Márton Ferenc*nek hívták voltaképpen, az Abonyi nevet csak írói minőségében használta. 1833 január 9-én született a nógrádmegyei Kis-Terenyén és tizenöt éves gyermekifjú letére részt vett a szabadságharcban. Azután Nagy-Abonyba vonult és ott gazdálkodott élete derekától élete végéig, szerényen, zajtalanul. Egyre ott járt jó magyar népe közt, melyet annyira szeretett s mely őt nagy szeretettel vette körül, éles szemmel figyelte meg örömeit-bajait s így irta meg *Regét a pásztortűz mellett* (1857), *A mi nőtainkat* (1864), *A fonó krónikáját* (1872), *Itt a szép Alföldön* elbeszéléseit (1876). E regényekből és beszélekből tiszta fénynyel sugárzik az eredeti magyar szellem, mindannyia hús és vér a magyar nép husából és véréből: az [egyszerű, bájjal elbeszélte történet a töröl metszett alakok és töröl metszett szójárás dolgában. Szinte olyan magyaros zamat van az ő műveiben, mint Vas Gerebenéiben, a Vas Gereben tüzes, daczos lelke, fulánkonyúja híjján; Abonyi Lajos szelid, kedves egyénisége nem tagadja meg magát alkotásaiban sem. Ezen tulajdonságai nyilatkoznak meg népszínműveiben is, melyek — a külső, zajosabb hatás szempontjából legalább — legtöbb dicsőséget hoztak Abonyinak, ki-kiszólítván időnkint vidéki tuszkulánumból. A *Betyár kendőjével* aratta legfényesebb sikerét, a *Siroki románcz*, *Panna asszony leánya* (annak idején a *Falu rossza* legerősebb vetélytársa) és a hasonló című regényéből átglyúrt *Magdolna öröksége* pedig mind költői erejének javában mutatják őt. Ezek járultak hozzá, hogy Abonyit minden utánjárás nélkül a Petőfi-Társaság, majd a Kisfaludy-Társaság tagjának választották.

Abonyi Lajos meghalt. Újból kidőlt egy oszlopa annak az anyai ostrommal daczoló várfalnak, melyet a «régi»-nek mondott, lelkében és formájában színmagyar irodalmi irány alkot. Sirasd meg, magyar ifjúság, a sirba tett fáradt öregurat, mint a tiszta nemzeti szellem eredeti és tiszteletreméltó képviselőjét.

VEGYESEK.

A magyar diáknyelv. Felhívjuk olvasóink figyelmét a lapunkban megkezdett nagyszabású tanulmányra. Külföldön jeles tudósok tették vizsgálódásuk tárgyává a diáknyelvet és szótárakban foglalták össze a német, angol és francia diák-szójárást. Simonyi Zsigmond és Szinnyei József egyetemi tanárok, kiváló nyelvészeink régóta szorgalmazzák az e téren való

munkálkodást. Dobos Károly tanárjelölt most szorgalmas gyűjtéssel és utánjárással több mint másfél-ezer magyar diákkifejezés birtokába jutott és a hatalmas anyagot tanulmányban és szótárban dolgozta föl. A *«Tanulók Lapja»* ama tudatban, hogy szolgálatot tesz a tudomány és tanulmányosság érdekében, mely kétségtelenül a legszélesebb körű érdeklődést fogja fölkelteni. Ugyanígy előre jelezzük, hogy *«A magyar diáknyelv» könyvalakban is megjelenik, még pedig a Tanulók Lapja szerkesztőségének kiadásában.* Az erre vonatkozó közelebbi dolgokról annak idején értesítjük olvasóinkat.

Gyorsíró szakszavizsga. A képviselőház gyorsíródjában megüresedett három állás elnyeréséért 22-en kelték versenyre. A rendkívüli szigorú vizsga elől többen visszariadtak, majd a vizsgán kidőlt egynehány, úgy hogy végül három versenyző maradt. Kettő közülök szavazattöbbséggel, egy pedig egyhangulag nyert képesítést. Ez utóbbi a Nagy Sándorféle *«Népszerű Gyorsírás»* híve, Inotay László műegyetemi hallgató volt.

Beérkezett pályamunkák. Ápril. 15-én lejárt pályázatunkra a következő dolgozatokat kaptuk: Egy deák viszontagságai a francia-porosz háborúban. Márczius (vers). A tudomány hatalom. A névnapi ajándék (színdarab). A dragonosok (vers). Versek (Boldog álom stb.). Gabelsberger emlékezete. Epigrammák, műfordítások. Az olvasásról. Versek (A kápolna stb.). Előkészület a vizsgára (monológ). Le a pajtáskodókkal (vígjáték). Két szomszédvár. Az elhagyott lak (vers). A tavasz és az ifjúkor. A bizonyítvány. Witt Tóbiás Török-Kút egy naplóból. A szerencsétlen diák (színdarab). Az ördög háza. A mondák és a naiv eposz. Bánk bán. A meteorok. A trójai háború. Az erély. Hangulat (vers). Petőfi érzelmei szülői iránt. Honszeretet. Az algebra alkalmazása. Az újszegedi keresztikápolna (vers). Epigrammák (Mignon stb.). Versek (Azt álmodtam). Első szerelmi kalandom (monológ). A rombadőlt vár (ballada). Tél (vers). A hol a szükség legnagyobb, ott az Isten (vers). A ki szobában utazik. Temetés (vers). Született művész (színdarab). Teleki «Kegyetlen». Lucifer alakja Dante-nál és Miltonnál. Diákcsíny. Költők a politikában. A pályázó (monológ). Török-Kút (rege). Szökés Transwalba. Kisfaludy S. mint elbeszélő. A pályázatról való döntést júniusi számaink egyikében fogjuk ki hirdetni.

AZ ISKOLA VILÁGÁBÓL.

1098—1898. Ez a két évszám határmegyéje annak a tenger időnek, mit a ciszterciáták rendje Magyarországon töltött, megosztván e nemzettel minden büjt-örömét, nevelén nagyramenendő ifjúságát. Nem csoda, hogy mindenütt szeretettel találkoztak ezek a szerzetesek, kiket a jó magyar nép a magáénak mond, *«zircziek»*-nek nevezvén őket az ősi bakony-sági apátságáról, elhagyván az idegen «cisterci» titulust. Nem akad egykönnyen rend, mely a tanulói ifjúsággal oly bensőséges viszonyt ápolna, mint ez: gondosságuk messze kiterjed az iskola falain túl is. Csodálandó-e akkor azon jellemzetes esemény, mely a Dunántul ős koronázó városában esett meg? Az abszolút korszakban, mikor a hatalom résen állása miatt hallgatott a szó, a tanároknak nagy óvatossággal kellett tanítani a históriát és magyar nyelvet. Ama tisztelendő azonban, ki a VIII. osztályban a

magyar történetet oktatta, ügyet sem vetett a cenzurára és lángoló nemzeti szellemben beszélt, nem kimélve a kifakadásokat az osztrák túlkapás ellen, az ifjaknak, kik hűségesen jegyezték szeretett mesterük szavait. Akadt azonban oly jellemtelen fráter közöttük, ki bosszúból följelentette a hazafias tanár működését az illetékes helyen. Mi várokozott volna erre: az képzhetető; de hogy, hogy nem, a «spicli» gyalázatos tettének nesztét vették a diákok és mikor az osztrákok az előadásán rajta ütöttek, a bizonyítékul szolgáló jegyzetek közül egy szálát sem találtak. Egytől-egyig megsemmisítették azokat a derék fiúk, házról házra járván az előző éjszakán. Ez a szellem jellemzi a ciszterciátákat és az általuk nevelt ifjúságot! Április 28., 29. és 30 ik napjain négy gimnáziumukban rendük fennállásának 800 éves fordulóját ünnepelték nagy pompázatosággal. Az ünnepélyek hely szerint két részből álltak: egyházi szertartásból és magából az iskolai ünnepségből. A négy gimnázium részvételéből kiemeljük a pécsi főgimnáziumét, a mely április 30-án ment végbe.

A merő szép alkalmi darabokban bővelkedő ünnepély imígyen folyt le: 1. A kereszt-vitéz a «Templár» cz. operából, énekelte a főgimn. énekkara. 2. «A ciszterciáták működése Magyarországon», szabadon előadta Békefi Remig, ciszt. r. áld., egyetemi tanár. A jeles történetirő előadása rendkívül nagy hatást keltett. 3. Ima a «Stradella» cz. operából, énekelte a főgimn. énekkar. 4. Bériot: «Air Varié». Op. 7., hegedűn előadta Strömayer Géza VIII. o. t., zongorán kísérte Leitner Nándor VIII. oszt. tan. 5. «Emlékezés Szt. Róbert apátra és Ciszterciumra», ünnepi óda, *Mészáros Amand* tanártól, ki arról nevezetes, hogy 25 évig állott a székesfehérvári főgimnázium virágzó önképzőkörének élén; akkor is, midőn annak ifjúsági elnöke Wekerle Sándor, későbbi miniszterelnök és jegyzője Endrődi (akkor Kupriez) Sándor, a kitünő poéta volt. 6. Ernst op. 10., előadta a főgimnáziumi zenekar. 7. «Cantate a ciszt. rend 800 éves jubileumára», írta Platz Bonifác dr. ciszt. r. áld., a szegedi tanterület kir. főigazgatója, zenéjét szerző Meiszner Imre, zongora-, harmonium- és zenekísérettel előadta a főgimnáziumi énekkar.

Diákkisasszonyokról ritkán szól a szép szó a «Tanulók Lapja»-nak hasábjain. Ennek oka, hogy egyrészt lapunk jobbadán diák-uraknak van fenntartva (noha tetemes kisasszony-hiveinknek a száma is), másrészt a leánykák ritkábban lépnek nyilvánosság elé. Örömmel számolunk be most arról a pompásan sikerült hangversenyéről, melynek közreműködői a *fehértemplomi* polg. leányiskola növendékei voltak. Zengett az ének: a kar Váradi-Poldini «Vadrózsa» daljátékát, Major «Esti dal»-át és «Búcsúvétel az erdőből» indulót, Kummer Mariska és Mina Paula IV. oszt. növ. a «Királyfogás» keringőjét adták elő. A zongorajátszás terén Ertl Hilda III. oszt. növ., Truppel Károlyné úrnő, Vajda Ilonka IV. és Maldet Emilia II. oszt. növendékek jeleskedtek; az első Donizetti «Lucia»-jából járszott részletet, az utóbbiak Rossini «Italia» kettősét, Arditi egy dalkeringőjét és Oesten «Idyll»-jét adták elő. Legérdekesebb része a hangversenynek a *ballett* volt: hogy is hiányozhatott volna ez, mikor diák-kisasszonyok rendezték a hangversenyt? Lassu és friss magyart, stájer, spanyol és tót táncokat mutattak be a gyönyörködő vendégeknek. Végezetül aztán kivitték a ballettet a hangverseny keretéből, a mennyiben *táncmulatság* következett, melyen azonban aligha *maguk közt* ropták a tánczot a kedves diákkisasszonyok.

A **nagykanizsai** felső kereskedelmi önképzőköré április 24-én ülést tartott. Kárpáthi Manó vezető tanár úr meghívására megjelent az ülésen Hidvégi Ernő, az ottani szintársulat kiváló tagja s általános tetszés mellett szavazta Petőfi költeményét: «A hazáról», Vörösmarty «Élő szobrá»-t, Arany «Welszi bárdja»-t, Poé Edgar «Holló»-ját, egy részletet az «Ember tragédiájá»-ból és a «Szeptember végén»-t Petőfőtől. A vezető tanár úrnak ezt a gondolatát igen talpraesettnek tartjuk: egy jó színésztől igen sokat tanulhatnak a szavazást kultiváló ifjak és sok ferdeséget meg sablont vehetnek le, melyek az önképzőkörökben el vannak terjedve.

Petőfi-kultusz. 1835 őszén egy tehetős szabadszállási mészáros-mester beíratta fiát az aszódi evang. gimnázium második osztályába. A mészáros fia meglehetősen gonosz esont volt s apja azért hozta e nyugalmas városkába, mert Pesten — hol az első osztályt végezte a piaristáknál — váltig a színházak körül ólálkodott. A «gonosz esont» később így emlékezik meg aszódi tartózkodásáról: «1. Itt kezdtem verset csimálni. 2. Itt voltam először szerelmes. 3. Itt akartam először színészsze lenni. A verselés a szerelem eredménye volt. A színészsze lenni akarásnak pedig nem annyira eredete, mint következménye nevezetes. Nevezetes és szomorú. Professzorom (Isten áldja meg őt!) jónak látta tettebe menendő tervemet egy oly férfúnak megírni, kinek eléggé nem dicsérhető tulajdonsága volt: a színészetet esodulatraméltóképen való módon gyűlölni. Ezen ritka tulajdonú férfiú történetesen épen az én atyám volt, a ki — mint jó atyához illik — a veszedelmes hírvétel után egy perezig sem késett pokoli örvénybe süllyedendő fia megmentésére rohanni. S istentelen szándékomtól csakugyan eltérítének atyai tanácsai, melyek még hetek múlva is meglátszottak... hátamon és lelkem porsótörőnek egyéb részén.»

Ennek a csintalan diáknak emlékét most márványtábla hirdeti az iskola falán és Budapestről tanulói ifjak szedték elzarándokolni ama helyre, hol egykori nagy társuk első kiképzését nyerte. Az emléktábla felírása:

Petőfi Sándor

itt járt iskolába 1835/6—1837/8.

Itt lobbant fel a láng, itt nyerte olympi tűzét a Legszeretőbb költő, a haza Tyrtæusa. Szelleme bőlesőjét itt hű anya őrzi, szegény bár: Kincse, e lángemlék, átragyog ifjair!

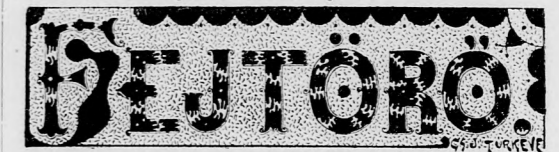
Azok a diákok, kik Petőfi emlékét meglátogatták, a budapesti VII. ker. állami főgimnázium V. osztályának növendékei voltak. Lázár Béla dr. tanár vezetésével április hó 17-én kirándultak Aszódra, hogy az ottani gimnáziumban Petőfi Sándor arcképét megkoszorozzák. A kirándulókat az aszódi ifjúság nevében Stefanovics Elemér üdvözölte. Ünnepi beszédet Latzkó Vilmos V. oszt. tanuló mondott, a «Talpra magyar»-t pedig Schlesinger Géza V. oszt. tanuló szavazta el. Az ünnepet Lázár Béla dr. tanár úr bezárta be.

Április 11-iki ünnepségekről szóló hírek, mint csapatjuk után elkésett fecskék, szállingóznak még hozzánk: így a *sentesi, nagykikindai, nagyváradi, újvidéki, beregszászi, ungvári, máramarosszigeti* főgimnáziumoktól, a *székesfehérvári, kassai és dévai* főreáliskoláktól. Merő választékos műsorú, tartalmas ünnepélyek voltak ezek; legnagyobb szabású közülök a *máramarosszigeti* ev. ref. főgimnáziumé, melynek ifjúsága a városi színikörben tartotta ezt. Különös érdeket kölcsönözött az egészen egy színi előadás.

A *«Hadak útja»*-ból, Verő György színművéből (a Népszínház alkalmi darabja márcz. 15-ikére) adták az első két képet, imilyen szereposztással: I. kép: Márczius 15. Petőfi Sándor — Batta Nándor, Jókai Mór — Grósz Abrahám, Irinyi József — Biró Sándor, Zakár Gergely jogász — ifj. Mandics J., 1-ső polgár — Kiss Ernő, 2-ik polgár — Szongott Gerő. II. kép: Április 11. Gróf Batthányi Lajos miniszterelnök — Gavallér Lajos, Kossuth Lajos — Balog Balint, Széchenyi István — Szimonisz László, Vasvári Pál — Veres Dénes, egy hölgy — Balás Erzsike k. a. Az ünnepély a hazafias hivatást a gyakorlati céllal egyesítette, a mennyiben belépő díj volt kifizetve s a befolyt *tiszta jövedelmet a kerületi tornaversenyre menő szegényebb sorsú ifjak segélyezésére fordították.*

Fővárosi tanulók a tornaversenyen. A középiskolák tanulói az idén a szabadkai kerületi tornaversenyen vesznek részt, a mely május 29-én és 30-án lesz a bácskaiak fővárosában. A budapesti tanulók már nagyban készülnek a versenyekre és a szép tavaszi idő beállta óta a rákosi katonai gyakorló-téren gyakorolják magukat a különféle versenyekben, szertornázásban és játékokban. A zászlók alatt hangos dobszó mellett ki- és bevonuló daliás ifjúságnak a főváros utcáin sok nézőjük akad. A tornaversenyek központi rendező-bizottsága már szíjjelküldte a végleges programot s ennek alapján folynak az előkészületi gyakorlatok.

Evezősport a középiskolákban. Vilmos német császár nemrég 35,000 márkát ajánlott föl rendelkezési alappából az evezősportot űző német diákságnak külön gyakorlóhely, csónakház és evezőeszközök beszerzésére s versenydíjul két babérkoszorút is kitűzött. A német császár ezen elhatározása német sportkörökben nagy örömet keltett. Talán e példa hatása alatt van, hogy a fővárosi középiskolák tanársága most azzal az érdekes eszmével foglalkozik, hogy a tanulói ifjúságnak az evezést lehetővé tegyék. Mindenesetre üdvös és kívánatos dolog, hogy az ifjú erőt olyannyira edző, ideális és nemes evezősport föllendüljön. Gondoljunk csak az angol ifjúságra, mely azt oly magas fokra emelte, gondoljunk csak az oxfordi és cambridgei diákok klasszikus vetélkedéseire! Magyarországon eddig tudunkkal csak a *győri és pozsonyi* diákok regattáztak, noha ritka középiskolával bíró város az, melynek közelében folyóvíz avagy állóvíz ne lenne. Ohajtjuk, hogy a közel jövőben már víg diák-evezősök szeldeljék a vizek hajkait!

Rovatvezető: Császár József.

Számítási kérdés:

Két ifjúsági lap jelenik meg külföldön. Az egyik minden héten 16 oldalon jelenik meg finom papíron, képekkel illusztrálva s az ára 4 frt 80 kr., a másik havonként kétszer 12 oldalon, illusztráció nélkül jelenik meg s az ára 2 frt. Kérdés, melyik lap olcsóbb; mennyi közleményt ad az egyik, s mennyit a másik, s mennyivel drágább az, a melyik olcsóbbnak látszik? Melyikre tanácsosabb előfizetni?

Földrajzi kérdés:

Melyik magyarországi bányaváros az, mely elé ha egy betűt teszünk egy törökországi, ha azonban két betűt teszünk, egy élénk krajnai város nevét kapjuk?

Történelmi kérdés:

Mi volt a neve az arabok azon híres khalifájának, a ki az igazságos melléknévvel uralkodott s a ki Nagy Károly császárnak kortársa volt? (*Lukács Imre.*)

Természetrizai kérdés:

Melyik állat az a majmok rendjéből, melynek feje sárgás-zöld, melle szürke, háta és oldalai sötétzöldek? Hol él? (*Havas.*)

Megfejtési határidő május 14.

A 17. számban közölt fejtörő kérdések megfejtése:

Számtani kérdés: A másik kengyelfutó minden perczben 34 m. tesz meg és 25 percz múlva találkozik az elsővel. ($x \cdot y = 850$; $(x + 17\frac{1}{2})(y - 14) = 850$. **Földrajzi kérdés:** Ponor patak. **Történelmi kérdés:** Comenius Manuel, Magyarországon is befolyást akart gyakorolni, de tervei dugába dőltek. **Természetrizai kérdés:** a liliumfélék rendje (liliaceae). **Mértani kérdés:** A három oldal 12, 16 és 20 dm. hosszú; az egyik egyenlet $x + y + \sqrt{x^2 + y^2} = 48$. **Képrejtvény:** Párisi világtárlás. **Kockajegyűvénny:** Roma, ovis, mihi, Asia.

Helyesen megfejtették: Zahoranetz Ödön, Kurez Ede, Havas Gyula, *Sebők Dezső*, Farnasy Antal, Balog Imre, Baum Miklós, Granitz Géza, Böhm Gyula, Török Andor, Hegedüs Tibor, Szadnik Sándor, Hodács Ágost, Finály Árpád, Pfeiffer Gyula, Hüblner János, Berger Mór, Keresztszeghy Sándor, Blumschein Henrik, Lőrinczy György, Kurimay Mihály, Fiedler Kálmán, Schmid Károly, Trojko Imre, Herresbacher Dénes, Maléter Ernő, Freyer Gyula, Grodl Arthur, Tenner Pál, Benisch Arthur, Lázár Lajos, Szimreányi V., Szécskay Árpád és Dezső, Teesz Lajos, Vad Lajos, Lichtenstern Béla, Tomanóczy József, Princez Sándor, Miróczy Árpád, Wechsler József, Knapp Gusztáv, Batori Oszkár, Mikó József, Péter Károly, Horváth Dezső, Wolner Ernő, Halász Sándor, Pícker Ernő, Trummer Árpád, ifj. Banczik Sámuel, Kárász Géza, Farkas Tivadar, Grimm Aladár, Halmi Gyula, Czizler Béla, Lukhaub Gyula, ifj. Süle Antal, Pappszász Tamás, Fischer Ernő, Grosz Gyula, Nikolényi István, Goldberger Ödön, Gayer Gyula, Denk Gusztáv, Simonyi István, Keviczky Lajos, Farkas József, Hirschler Károly, Giczey Lajos, Reisz Lipót, Kelemen Imre, Puskás Endre, Buzáth Ernő, Batori Oszkár, Weisz Hugó, Bierbauer János, Reiser Sándor, Bárdos Brumó, Ladányi Dezső, Früstök László és István, Kiszely Géza, König Dénes, Aliquander Ödön, Nagy Vince, Wermes Pál, Benedek István, Bleszits Ferencz, Zelnik István, Rosenfeld Richard.

A kitévő könyvjutalmat Vachott Sándorné «Szün-örök» című kötetét (ára három frt) *Sebők Dezső* főgimnáziumi V. oszt. tanuló nyerte meg *Szabadkán*.

SZERKESZTŐI TELEFON.

P. M. Budapest. Klasszikus írók = remekírók. A régi görög és római jelesek valóban remekül írtak. — **D. B.** Sopron. Ha az ünnepekükről való fénykép-fölvétel sikerült lesz, szívesen hozzuk. Az érettségiről való tudósításban számoljon be részletesen az eredményről, felemlítvén a jelesen és jól érettek neveit. — **1719. sz. előfizető.** Lőcse. «Az erény és a bűn!» Ezek jelennek meg álmában és iparkodnak önt meghódítani. Ez a dolog megesezt már hajdanában egy Herkules nevű úron is: ám ő böles módon nem írt az esetről verset, mert esetleg oly rosszul ütött volna ki, mint az öné. Egyébként készséggel megadjuk, hogy Herkules rímei tán nem sikerültek volna oly jól, mint az önéi. — **M. L.** Félégyháza. A cikkek nem oly silány, hogy papirkosárba súlyosítást jó eszelekedet volna az emberiségre nézve; lapunk azonban nem foglalkozik pártszínezettel bíró dolgokkal, még ha az egyetlen vonatkozásnak is

ezek. Cikkek mindenesetre komoly gondolkodásról tanuskodik. — **H. T.** Gödöllő. A «Csillagos égen» erősen meglátszik a kezdő kéz nyoma, de az a kezdő kéz majdan többre is viheti. — **K. H.** Székesfehérvár.

Mért e kín, miért lelkeim homálya?
Mégpihenni lelkeim mért nem tér?
Erzeményeim tenger dagálya
Pályacélhoz soha el nem ér?

Kedves hívnők! Ön is felesapott a *szívkegy, kényvár* és *gyönyörű* poétái közé? Elkésett vele legalább hatvan esztendővel. Az ilyen limonádé-ízű «zöngedelem» akkoriban hatott azokra, a kiknek nem volt izlésük. — **Aranka.** Beregszász. 1. A mennyre csak lehet, előzenyek vagyunk az ifjúsághoz, de már odáig nem mehetünk, hogy hozzánk beküldött verset vagy elbeszélést *kijavítsunk*. 2. A debreczeni ref. kollégium. 3. Kufstein Tirolban van, közvetlen a bajor határnál. 4. Harkás Márton történetét 30 kr-ért megkaphatja. 5. Mutatvány-számot mindenki kaphat, nemcsak «tisztá jeles» tanulók. — **G. J. N.** Szombat. 1. Nem tudjuk. 2. Kapható lapunk kiadóhivatalában a Peetz-féle Latin verstan és prosodia, ára 70 kr.; helyesírási szabályok nincsenek. — **En.** Budapest. Kérésére nagyon egyszerűen és könnyen adhatnánk felvilágosítást, de elvből nem felelünk névtelen kérdézőkdekre. — **M. N.** Váradi. 1. Vergil Aeneisnek jó fordítása a Stampfelnél megjelent kiadás. 2. A noviciátust mindenkinek ki kell állni, s azt az évet a piaristáknál nem számítják a theológiába, a mely náluk így is csak két év, illetve mellette a filozófiai vagyis tanári cursust is végzik a budapesti vagy kolozsvári egyetemen. — **S. A.** N.-Kanizsa. 1. A szavalókönyvet Tolnay Lajos írta. 2. Vig tárgyú költeményekből is többféle kiadás van. — **M. J.** Kassa. Az erdészeti akadémián tudunkkal nincs ingyenes hely. — **K. L.** Igló. «A vándor reggele» szép, hangulatos költemény s egy-két simítással beválna, de mi teljesen ismeretlenektől nem közlünk semmit. Így azt sem tudjuk, hogy maga kicsoda, diák-e, más-e, előfizető-e vagy nem. Hogy vállalhatnánk felelősséget a maga irásáért s esetleg azt hogy hárihatnánk magára? Kérünk közelebbi adatokat s elvárjuk a bemutatkozást — persze csak levélben.

Olcóságok a deákság számára!

Endrődi Sándor. A kivándorló	6 kr.
Jókai Mór. Mátyás diák és Bente úr	6 "
— Puskás Kalári. Székely monda	6 "
— Oroszlánbűség. Költői elbeszélés	6 "
Koroda Pál. A pörös jószág	6 "
Mayer Miksa. A világ vége	6 "
Mikszáth Kálmán. Hg. Eszterházy kalandjai	6 "
— Hg. Eszterházy további kalandjai	8 "
— Az ördög orsója	6 "
— Jókai Mór, vagy a komáromi fiú, a ki a világot hódította meg	6 "
— A titokzatos fekete láda	6 "
Rédiger Géza. Kincses Janesi a juhászbojtár	3 "
Szabó Endre. Hogy jöttek be a magyarok?	6 "
Szathmáry K. A ki a szentjét el nem adja	6 "
— Mátyás király és a gonosz kamarás	6 "
— Munkácsi Mihály, vagy hogyan lett az asztalos inasból világhírű festő	6 "
— Balkezü Demeter	3 "
— Rege a tündér-királynőről	3 "
— Kurucz Péter, az istenkáromló	4 "
— Gondos András története	6 "
— Vitéz Hoimbár Venczel	6 "
— Mátyás király udvara	6 "
— Varga János, vagy a kit az Isten megbélyegez	6 "
Törs Kálmán. Egy világhős gyermekkorá	6 "
Vajda János. A jó egészség	6 "
— Törzsök Jankó, vagy a három erős ember	6 "
Váradi A. A kísértet, v. nem jó a hirtelen harag	6 "

Kaphatók a «Tanulók Lapja» kiadóhivatalában, Budapest, Egyetem-utca 4. Vidékre is megküldjük, ha az árt a megrendelő levélbe tett levélbélyegeken beküldi.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjusági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:	SZERKESZTI	SZERKESZTŐSÉG:
Negyed évre... 1 frt 20 kr.	D. RUPP KORNÉL	Budapest, IX., Soroksári-u. 31.
Fél évre ... 2 frt 40 kr.	főgymnáziumi tanár.	KIADÓHIVATAL:
Egész évre ... 4 frt 80 kr.	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.	Budapest, IV., Egyetem-utca 4.
<i>Megjelenik minden vasárnap.</i>		<i>Kéziratokat nem adunk vissza.</i>

NANSEN.

Nagyságos, méltóságos és excellentiás urak («tekintetes»-ek csak kevesen voltunk) gyülekezete hullámozott május 10-én este a Vigadónak rengeteg termében, hogy meghallgasson egy embert, a ki a mi honi viszonyaink szerint alig több a «nagyságos»-nál. Egyszerűen «tanár úr»-nak szólították az üdvözlő szónokok. És mikor a «tanár úr» beszélni kezdett, nem volt tekintély abban a kapacitásoktól telezsűfolt teremben, csak ő, egyesegegyedül ő!

Tanár úr! Mellét valami lovagrend roppant vörös szalagja barázdálja s körötte a kitüntetéseknek öklömnyi csillagai villognak. De ő puritán hittel nem akar egyéb titulust és egyszerű, szerény marad a felmagasztalás közepette is. Az ünneplés, a tömjénezés nem kapta el, szívéből látszik eredni az, mit előadásában mondott: «Megvallom, hogy a mióta az élet nyugtalan-ságába visszatértem, gyakorta vágyódom vissza a sarki éjszaka mélyeséges csöndjébe; ott semmi sem volt, a mi az ember gondolatait háborította, csupa szépség és harmónia — semmi levél, semmi újságpapíros.»

De ne vágjunk az események sorrendje elé. Nansen nem vesztegette meg szeméinket holmi hatásvadassal, szinpadai pózzal, az elkápráztatás keresett külső eszközeivel. Szerény, szinte szegénylős mosolyal hallgatja végig a köszöntő szónokok áradó dicséreteit, s e közben szemügyre veheted tetőtől talpig. Derék szál legény! mondaná a magyar ember. Hatalmas, arányos természet, maga a férfui erő, szőke, igazi skandináv szőkeségű fő, egészséges színű arc és mély kék szemek, a miknek vizsgálata valósággal tanulmány. Ha nem is tudnád, hogy ez a híres

Nansen doktor, megsudálnád ezer ember között. Így képzeltem én el mindig magamnak *Frithiofot*, a *Sagának* kedves hőstét.

Előadásához kezd. Jól megerőlted füledet, ha megérteni akarod. Maga is sajnálattal jelenti ki, hogy ép ama nyelven kell magát megértetni, melyet legkevésbé kultivált: a *német nyelven*. Mélyeséges, erős torokhangja angolos ejtéssel adja a német szavakat; egyébként sem művésze az előadásnak Nansen. Az ilyfajta emberek többet *tesznek*, mint *beszélnek*. De azért mindenki megértette és mohón hallgatta elbeszélését. Elbeszélését, melynek foglalatajt nem akarom ismételni: az immár a tudásnak közkinccse, a történetírásnak tárgya.

Csak azt akarom kiemelni, hogy ez az elbeszélés nélkülözött minden cikornyát. Nem volt meg benne a híres utazóknak szokásos gyöngé oldala: személyüknek a túlságig való előtérbe állítása. A tiszta igazság nem szólhat alkalmasabb formában az emberhez, mint Nansen eltalálta. Magvasan, élénken magyarázta meg az utazás alap-gondolatát: «Nem magának a sarknak elérése volt a célunk. Előre megmondtam: Annak a pontnak az elérése csekély jelentőségű. Célunk a sarkot környező nagy, ismeretlen vidék felkutatása.» Előadását a háta mögött fehér sikra vetített gyönyörű ködfátyolképek kísérik. Merő jég, hó és fagy: a közönség szinte összedidergett ott, a nagyterem langyos atmoszférájában. Pompás volt, a mint Nansen pálcát vett a kezébe s úgy mutogatta a *Fram* futását a jeges tengerben, mindaddig, a míg a legmagasabb szélességi fokig jutottak, a melyet valaha ember elért.

A *Fram* győztesen megvívott a jéggel. Mikor aztán elfogyott a tenger és nem volt más, csak jég, jég és jég, Nansen meg Johansen hadnagy